

Nr 78

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående premiesystem för viss reservpersonal vid krigsmakten; given Stockholms slott den 23 februari 1962.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sven Andersson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framlägges förslag om att det premiesystem, som år 1960¹ infördes för vissa reservofficerare vid armén, skall införas även för huvuddelen av reservpersonalen i övrigt inom krigsmakten, i samband varmed en viss omläggning av tjänstgöringsskyldigheten föreslås skola ske för denna personal.

¹ Prop. 1960: 109; SU 113; rskr. 290.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23
februari 1962.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEJERSTAM, HOLMQVIST.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, frågan om premiesystem för viss reservpersonal vid krigsmakten samt anför därvid följande.

I propositionen 1960: 109 angående befälsordningen vid armén m. m. framlades bl. a. förslag om att den grundläggande utbildningen skulle förlängas och tjänstgöringsskyldigheten omläggas för arméns reservofficerare samt att gällande system med reservpensioner skulle ersättas med ett premiesystem. I propositionen framhölls därjämte, att avsikten var att verkställa översyn av anställningsvillkoren för övrig reservpersonal inom krigsmakten i syfte att åstadkomma en anpassning till vad som föreslogs beträffande arméns reservofficerare. Riksdagen fattade beslut i huvudsak i enlighet med propositionen. Kungl. Maj:t utfärdade i anslutning härtill den 26 augusti 1960 brev med bestämmelser rörande vissa reservofficerare vid armén (TLA 1960 nr 84).

Kungl. Maj:t uppdrog i brev den 3 juni 1960 åt försvarets civilförvaltning att verkställa översyn av anställningsvillkoren för annan reservanställd eller förtidsavgången personal inom krigsmakten än reservofficerare vid armén och att till Kungl. Maj:t inkomma med därav betingade förslag. Översynen skulle enligt direktiven främst avse att med utgångspunkt från gällande tjänstgöringsskyldighet ersätta nuvarande pensionssystem med premier av lämplig storlek och konstruktion.

Civilförvaltningen ingav den 28 december 1960 efter samråd med försvarsgrenscheferna förslag i ämnet. På grundval av förslaget utarbetades inom försvarsdepartementet i juni 1961 en promemoria med förslag till tjänstgöringsperioder och avgångspremier för reservpersonal inom krigsmakten.

Över promemorian har yttranden avgivits av överbefälhavaren, cheferna för armén, marinen och flygvapnet, försvarets civilförvaltning, statskonto-

ret, tjänstemännens centralorganisation, Sveriges akademikers centralorganisation, centralstyrelsen för de svenska reservofficersförbunden, svenska reservunderofficersförbundet, värnpliktiga officerares riksförbund och värnpliktiga underofficerares riksförbund.

Det må i detta sammanhang framhållas, att anställningsstopp råder för viss reservpersonal. Kungl. Maj:t föreskrev sålunda i förenämnda brev den 3 juni 1960 *dels* med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1960/61 att annan underofficers- och underbefälspersonal än pensionsavgången icke finge vinna inträde i arméns reserver, *dels ock* att tills vidare förtidsavgången eller värnpliktsavgången personal i övrigt icke finge vinna inträde i krigsmaktens reserver. Genom brevet den 26 augusti 1960 med bestämmelser rörande vissa reservofficerare vid armén hävdades anställningsstoppet för de reservofficerare som omfattades av bestämmelserna. Kungl. Maj:t hade vidare redan den 19 september 1958 förordnat att rekrytering av reservanställda arméingenjörer tills vidare icke finge äga rum. Slutligen föreskrev Kungl. Maj:t den 22 januari 1961, att anställning i reserv av flygingenjörer samt förtidsavgångna verkmästare, mästare och flygtekniker tills vidare icke finge äga rum. Samtidigt uppdrogs åt chefen för flygvapnet att verkställa utredning rörande behovet av en reserv för denna personal.

Jag anhåller nu att få uppta frågan om premiesystem för annan reservpersonal inom krigsmakten än de reservofficerare vid armén, för vilka gäller bestämmelserna i förenämnda brev den 26 augusti 1960. Frågan berör officerare, underofficerare, underbefäl och civilmilitär personal, som vunnit första anställning i reserv (reservanställda), som efter avgång från aktiv stat eller reservstat vunnit inträde i reserv (förtidsavgångna) eller som vid värnpliktstidens utgång vunnit inträde i reserv (värnpliktsavgångna). Personal, som efter avgång med pension från beställning på aktiv stat eller reservstat är skyldig att inträda i reserv (pensionsavgångna), samt övergångs- eller aspirantanställt underbefäl, till vilka kategorier varken reservpension eller premier nu utgår, berörs däremot icke av de förslag jag ämnar framlägga.

Gällande bestämmelser

I. 1943 års reservbefälskungörelser och 1951 års kungörelse angående väg- och vattenbyggnadskåren

För huvuddelen av reservpersonalen vid krigsmakten gäller reservbefälskungörelsen för armén den 19 november 1943, nr 815, reservbefälskungörelsen för marinen den 19 november 1943, nr 816, samt reservbefälskungörelsen för flygvapnet den 19 november 1943, nr 817, med i dessa kungörelser gjorda ändringar. För officerare i väg- och vattenbyggnadskåren gäl-

1* — *Bihang till riksdagens protokoll 1962. 1 saml. Nr 78*

ler bestämmelserna i kungörelsen den 15 juni 1951, nr 497, angående väg- och vattenbyggnadskåren med däri gjorda ändringar.

Tjänstgöringsskyldigheten i fred är enligt dessa kungörelser bestämd till ett visst antal dagar för en period om två, tre eller fem år, räknat från tidpunkten för inträdet i reserv. Omfattningen av den enskildes tjänstgöring under reservanställningen blir alltså beroende av vederbörandes ålder vid inträdet i reserv. Reservanställningen upphör för reservanställd och förtidsavgången högbåtsman vid 38 års ålder. För övrig reservpersonal kan anställningen upphöra vid 38 års ålder — dock icke för officerare i väg- och vattenbyggnadskåren eller civilmilitär personal — eller vid 47 eller 55 års ålder. För den som kvarstår i reserven efter 55 års ålder föreligger ingen tjänstgöringsskyldighet i fred; sådan skyldighet åligger dock regementsofficer i väg- och vattenbyggnadskåren. Tjänstgöringsskyldighet i krig föreligger så länge vederbörande kvarstår i reserven.

Bestämmelserna i 1943 års reservbefälskungörelser och 1951 års kungörelse angående väg- och vattenbyggnadskåren innebär i huvudsak följande.

Armén. För reservanställd personal — dock icke militärunderveterinär — och förtidsavgången reservpersonal är tjänstgöringen uppdelad i tre-årsperioder. Före 47 års ålder fullgör denna personal tjänstgöring med 48 dagar för varje period och därefter fram till 55 års ålder 30 dagar för varje period. Annan officer i väg- och vattenbyggnadskåren än löjtnant fullgör dock före 47 års ålder allenast 40 dagars tjänstgöring för varje period. Regementsofficer i väg- och vattenbyggnadskåren skall därjämte fullgöra en tjänstgöringsomgång om 20 dagar mellan 55 och 60 års ålder. Militärunderveterinär fullgör en första reservtjänstgöring om 230 dagar, fördelad på högst fyra år. Värnpliktsavgången personal tjänstgör 30 dagar för varje period fram till 55 års ålder.

Marinen. Flottans, marinintendenturkårens, mariningenjörkårens och marinläkarkårens reservanställda personal och förtidsavgångna reservpersonal har sin tjänstgöring uppdelad i fem-årsperioder före 47 års ålder — för högbåtsman vid flottan före 38 års ålder — och i tre-årsperioder mellan 47 och 55 års ålder. Tjänstgöringsskyldigheten omfattar 60 dagar under varje fem-årsperiod och 30 dagar under varje tre-årsperiod. Reservanställd officer vid flottan, som avlagt sjökaptensexamen, fullgör dock endast två tjänstgöringsomgångar om 60 dagar vardera. Härtill kommer för flottans och marinintendenturkårens reservanställda officerare en första reservtjänstgöring om 12 månader, för flottans reservanställda underofficerare en första reservtjänstgöring om sex månader samt för marinunderingenjörer en första reservtjänstgöring om 18 månader. Förtidsavgången reservofficer och reservunderofficer vid flottan (marinintendenturkåren) fullgör också första reservtjänstgöring men tjänstetiden på aktiv stat avräknas. Kustartilleriets reservanställda officerare och förtidsavgångna reservoffi-

cerare (underofficerare) har samma tjänstgöringsskyldighet som motsvarande kategorier inom armén. Värnpliktsavgången reservpersonal tjänstgör 30 dagar för varje tre-årsperiod fram till 55 års ålder.

Flygvapnet. Reservanställd personal och förtidsavgången reservpersonal i flyg- eller meteorologtjänstbefattning — dock icke efter år 1957 anställd officer i flygförartjänst — har sin tjänstgöring fram till 47 års ålder uppdelad i två-årsperioder och därefter fram till 55 års ålder i tre-årsperioder. I marktjänstbefattning placerad reservanställd personal och förtidsavgången reservpersonal samt officer i flygförartjänst, anställd efter år 1957, har sin tjänstgöring uppdelad i tre-årsperioder. Tjänstgöringsskyldigheten uppgår för varje period före 47 års ålder till 45 dagar och för varje period därefter till 30 dagar. Tjänstgöringsskyldigheten om 45 dagar kan minskas till 35 dagar för personal i flyg- eller meteorologtjänstbefattning, som har sådan civil sysselsättning att flyg- eller meteorologutbildningen vidmakt hålles. Reservanställd officer i flygförartjänst, anställd efter år 1957, fullgör utöver den sedvanliga tjänstgöringen tre obligatoriska repetitionsövningar, envar om 90 dagar, samt därjämte frivilliga repetitionsövningar, envar om likaledes 90 dagar. De obligatoriska repetitionsövningarna fullgöres under tre på varandra följande år omedelbart efter anställningen i reserv. Värnpliktsavgången reservpersonal tjänstgör 30 dagar för varje tre-årsperiod fram till 55 års ålder.

Beträffande läkarpersonalen inom krigsmakten bör här anmärkas, att det för reservanställning fordras att vederbörande under minst tre år tjänstgjort, såvitt rör fältläkarkårens reserv, som bataljonsläkare vid fältläkarkåren eller fältläkarstipendiat, såvitt rör marinläkarkårens reserv, som marinläkare av 2. graden vid marinläkarkåren eller marinläkarstipendiat samt, såvitt rör flygvapnets reserv, som flygläkare av 2. graden på aktiv stat. Fältläkar- och marinläkarstipendiat har en tjänstgöringsskyldighet av 60 dagar om året.

En sammanställning av tjänstgöringsskyldigheten för reservpersonalen vid krigsmakten enligt 1943 års reservbefälskungörelser och 1951 års kungörelse angående väg- och vattenbyggnadskåren har intagits i *bilaga 1*.

Reservpersonal, som i vederbörlig ordning fullgjort föreskriven tjänstgöringsskyldighet, är berättigad erhålla reservpension. Dylik pension utgår med olika belopp allteftersom tjänstgöringsskyldigheten upphör vid 38, 47 eller 55 års ålder. Reservpensionsbeloppen är sålunda oberoende av omfattningen av den tjänstgöringsskyldighet som åligger de skilda kategorierna samt — beträffande reservanställd personal och förtidsavgången reservpersonal — jämväl oberoende av tidpunkten för den pensionsberättigades inträde i reserv. Reservpensionen utgår fr. o. m. ingången av året efter det vederbörande fyllt 55 år. I stället för reservpension äger den som uppfyllt för erhållande av pension stadgade villkor med avseende å anställningstid och tjänstgöringsskyldighet att vid 38, 47 eller 55 års ålder utbe-

komma ett mot intjänad pension svarande engångsbelopp. Dessa engångsbelopp utgör för reservanställda officerare och förtidsavgångna reservofficerare (motsvarande) 4 107, 9.123 respektive 16 826 kr. samt för reservanställda underofficerare och förtidsavgångna reservunderofficerare (motsvarande) 3 227, 7 128 respektive 13 136 kr. För underbefälskategorien kan engångsbeloppen uttas endast vid 47 eller 55 års ålder med 5 797 respektive 10 774 kr. För värnpliktsavgången reservpersonal uppgår engångsbeloppen till 3 321 kr. för officerare (motsvarande) och till 2 583 kr. för underofficerare (motsvarande). Reservanställd officer i flygförartjänst, anställd efter år 1957, erhåller, förutom pension, för envar av de obligatoriska repetitionsövningarna en premie om 750 kr. och för varje därefter fullgjord frivillig repetitionsövning en premie om 3 000 kr. Reservanställd officer i flygförartjänst, anställd före år 1958, samt förtidsavgångna reservofficer i flygförartjänst, som i anslutning till repetitionsövning tjänstgjort ytterligare minst 45 dagar för omskolning till ny flygplanstyp, är berättigad till premie med 1 500 kr.

För två kategorier reservpersonal utgår redan enligt nu gällande bestämmelser premier i stället för pensionsförmåner. Sålunda erhåller högbåtsman vid flottan vid 38 års ålder en premie på 3 000 eller 1 500 kr. Den högre premien utgår till den som vunnit inträde i reserv före 29 års ålder och den lägre till den som vunnit inträde i reserv efter denna ålder. Överfurir i signaltjänst vid flygvapnet erhåller, om hans reservanställning upphör vid 47 års ålder, premie på 5 000, 4 000 eller 2 000 kr., beroende på om han vunnit anställning i reserven före 29 års ålder, mellan 29 och 38 års ålder eller efter 38 års ålder. Upphör reservanställning vid 38 års ålder erhåller sådan överfurir premie på 3 000 eller 1 500 kr., beroende på om han vunnit inträde i reserven före eller efter 29 års ålder.

2. 1960 års bestämmelser rörande vissa reservofficerare vid armén

De bestämmelser rörande vissa reservofficerare vid armén, som i anledning av riksdagens beslut utfärdades den 26 augusti 1960, gäller för reservanställda officerare samt förtidsavgångna och värnpliktsavgångna reservofficerare, som efter den 1 oktober 1961 medgivits inträde i någon av arméns reserver. Reservanställd officer eller förtidsavgångna reservofficer, som nämnda dag är anställd i reserv med tillämpning av bestämmelserna i 1943 års reservbefälskungörelse för armén och som under år 1961 icke uppnått 43 års ålder, äger övergå till anställning i reserv med tillämpning av de nya bestämmelserna efter ansökan senast den 30 juni 1962. Bestämmelserna innebär i huvudsak följande.

Reservanställd officer skall före utgången av det kalenderår, varunder han uppnår 36 års ålder, fullgöra en tjänstgöringsperiod — första tjänstgöringsperioden — om 170 dagar, vilka skall fördelas på två repetitionsövningar, envar om 45 dagar, och fyra reservbefälskurser om vardera 20

dagar, samt efter utgången av sist angivna kalenderår men före utgången av det kalenderår, varunder han uppnår 47 års ålder, fullgöra en tjänstgöringsperiod — andra tjänstgöringsperioden — om 150 dagar, vilka skall fördelas på två repetitionsövningar, envar om 45 dagar, och tre reservbefälskurser, envar om 20 dagar. Tjänstgöringen fullgöres med i regel en repetitionsövning eller en reservbefälskurs vartannat år. Förtidsavgången reservofficer har samma tjänstgöringsskyldighet, varvid dock skall iakttagas att sådan reservofficer av tid före inträdet i reserven äger tillgodoräkna sig varje kalenderår från och med det, varunder han uppnår 27 års ålder, till och med det varunder han uppnår 36 års ålder, som 17 dagars tjänstgöring av den på den första tjänstgöringsperioden belöpande tjänstgöringen och varje kalenderår därefter till och med det, varunder han uppnår 47 års ålder, som 15 dagars tjänstgöring av den på den andra tjänstgöringsperioden belöpande tjänstgöringen. Värnpliktsavgångna reservofficerare har ingen tjänstgöringsskyldighet.

I fråga om premier innehåller bestämmelserna, att reservanställd officer, som i vederbörlig ordning fullgjort honom åliggande tjänstgöringsskyldighet, efter första tjänstgöringsperioden erhåller premie med belopp motsvarande summan av fyra månadslöner i löneklass A 13, ortsgrupp 4, samt efter andra tjänstgöringsperioden med belopp motsvarande summan av fyra månadslöner i löneklass A 21, ortsgrupp 4. Till förtidsavgången reservofficer, som vunnit inträde i reserv före utgången av det kalenderår, varunder han uppnått 43 års ålder, utgår premie med så stor del av det för varje tjänstgöringsperiod angivna beloppet som motsvarar den efter inträdet i reserv fullgjorda, på tjänstgöringsperioden belöpande tjänstgöringen.

Departementspromemorian

I departementspromemorian redogöres för försvarets civilförvaltnings förslag till premiesystem för reservpersonal vid krigsmakten samt för de synpunkter som framkommit vid överarbetningen av förslaget. Därvid behandlas de tre huvudproblem som varit föremål för överväganden i promemorian, nämligen frågan om vilka kategorier av reservpersonalen som skall omfattas av ett premiesystem, tjänstgöringsskyldighetens omfattning och utformning samt premiebeloppen.

1. Kategorier reservpersonal

Civilförvaltningen föreslog att samtliga kategorier reservpersonal skulle omfattas av det premiesystem som år 1960 infördes för reservofficerarna vid armén; officerare i väg- och vattenbyggnadskåren berördes icke av förslaget. Även i departementspromemorian upptas samtliga kategorier reservpersonal med undantag av officerare i väg- och vattenbyggnadskåren samt reservanställda officerare i flygförtjänst, anställda före år 1958. Emel-

lertid framhålles i promemorian att den omständigheten att kategorien reservunderofficerare vid armén upptagits icke innebär ett ståndpunktstagande till denna reservkategoris framtida ställning (jämför prop. 1960: 109, s. 135) utan att kategorien medtagits närmast för enhetlighetens skull och för att möjliggöra bestämmelser om förtidsavgångna underofficerare. Vidare diskuteras i promemorian frågan om behovet av ingenjörpersonal och läkarpersonal i reserv.

Rörande behovet av ingenjörpersonal i reserv erinras i promemorian om Kungl. Maj:ts förenämnda förordnanden, att rekrytering av reservanställda arméingenjörer och anställning i reserv av flygingenjörer samt förtidsavgångna verkmästare, mästare och flygtekniker tills vidare icke får äga rum. Promemorian anknäyer härutinnan till ett uttalande av 1954 års personalkårutredning i dess i december 1957 avgivna betänkande I, enligt vilket utredningen ansåg sig böra ifrågasätta, om icke tillgången på värnpliktig personal, däri inbegripen förtidsavgångna arméingenjörer i värnpliktsåldern, är tillräcklig för att jämte den aktiva personalen täcka behovet av arméingenjörer i krig, vid vilket förhållande skäl icke förelåg att bibehålla en kostnadskrävande reservorganisation för arméingenjörer. I promemorian uttalas vidare beträffande kategorierna flygingenjörer samt förtidsavgångna verkmästare, mästare och flygtekniker att slutlig ställning till behovet av ifrågavarande reservkategorier ej bör tas, förrän chefen för flygvapnet utfört honom anbefalld utredning rörande behovet av reserv för dessa kategorier, varjämte det förutsattes att förslagen i denna del icke skall tillämpas tills vidare. Däremot behandlas ej i promemorian frågan om behovet av reservanställning för mariningenjörer, vilket sammanhänger med att mariningenjörkåren vid tiden för promemorians tillkomst var föremål för behandling inom personalkårutredningen. Utredningen har sedermera i ett den 15 december 1961 avgivet betänkande IV föreslagit, att reservorganisationen för mariningenjörer skall avskaffas.

Beträffande härefter behovet av läkarpersonal i reserven anföres följande i promemorian.

Vad angår läkarpersonal i reserv torde först böra erinras om krigssjukvårdslagen och krigssjukvårdskungörelsen, vilka reglerar tjänsteplikt m. m. för medicinalpersonal vid krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden. Enligt bestämmelserna i nämnda kungörelse beslutar medicinalstyrelsen och försvarets sjukvårdsstyrelse — efter avvägning av behovet av medicinalpersonal inom det civila området respektive krigsmakten och civilförsvaret — i samråd angående disponerandet av tillgänglig personal. Det hör i förevarande sammanhang erinras om att syftet med reservinstitutionen i allmänhet är att säkerställa befälstillgången i krigsorganisationen. Vad åter angår fredsbehovet av läkarpersonal inom försvaret bör detta behov täckas på annan ordning än genom reservanställning av läkare — exempelvis genom ökad tilldelning av antalet tjänstgöringsdagar för tillfällig läkarhjälp. Frågan om behovet av nuvarande läkarreserver har visst samband med vad utredningen rörande värnpliktiga läkare kan komma att före-

slå rörande utbildningen av de värnpliktiga läkarna i krigsorganisationen. Det kan nämligen icke anses uteslutet, att utredningens förslag kan tjäna till ledning för bedömning i frågan, om icke all läkarutbildning för befattningar i krigsorganisationen — som ej besättes med aktiva — kan ske inom ramen för tjänstgöring enligt värnpliktslagen. Utredningens förslag bör därför avvaktas.¹

Med hänsyn härtill ifrågasättes i promemorian, om inte nuvarande anställningsstopp bör fortfa ra, såvitt rör läkarreserverna. Det framhålls vidare, att förslag rörande denna kategori medtagits närmast för att belysa hur eventuella anställningsvillkor lämpligen bör regleras ur teknisk synpunkt.

2. Tjänstgöringsskyldighet

Försvarets civilförvaltnings förslag till premiesystem för reservpersonal förutsatte enligt direktiven i förenämnda brev den 3 juni 1960 att den nu gällande tjänstgöringsskyldigheten icke skulle förändras. Detta innebar alltså att den enskildes totala tjänstgöringsskyldighet även i fortsättningen skulle vara beroende av vederbörandes ålder vid inträdet i reserv. Tjänstgöringsskyldighet i fred skulle fortfarande föreligga fram till 55 års ålder och avgångsåldrarna skulle liksom för närvarande vara 38, 47 eller 55 år.

I promemorian framhålls däremot att en så nära anslutning som möjligt till det för reservofficerare vid armén gällande systemet bör eftersträvas vid övergång till premiesystem för övrig reservpersonal vid krigsmakten. Detta medför att tjänstgöringsskyldigheten för denna personal måste omläggas.

Med utgångspunkt häri diskuteras i promemorian till en början frågan, om behov föreligger att ha reservpersonal anställd efter 47 års ålder. Det erinras om att obligatorisk fredstjänstgöring efter sistnämnda ålder icke skall förekomma för reservofficer vid armén enligt beslut av 1960 års riksdag, men att sådan reservofficer är skyldig att — utan tjänstgöringsskyldighet i fred — kvarstå i organisationen till 53 års ålder. Skälet till denna ordning anges i promemorian vara att reservofficerare i aktuellt åldersläge ofta krigsplaceras i personalreserv e. d. I promemorian anföres vidare följande.

Förevarande förslag har uppgjorts utifrån antagandet att behoven av och utnyttjande av reservbefäl över 47 års ålder är i huvudsak likartade olika kategorier emellan. Vad som beslutits beträffande reservofficerare vid armén har därför ansetts tillämpligt i fråga om övriga reservbefälskategorier. Vid beredning av förevarande fråga har å andra sidan invändningar rests mot förslaget att tjänstgöring i fred skall slopas beträffande all reservpersonal efter 47 års ålder. Sålunda har det bland annat hävdats, att exempelvis teknisk personal är användbar i krigsmakten även i högre ålder än 47 år samt att personal jämväl över denna åldersgräns med hänsyn härtill bör åläggas tjänstgöringsskyldighet för vidmakthållande av kunskaper

¹ Utredningen har den 15 december 1961 avgivit betänkande »Läkaren i totalförsvaret» (SOU 1961: 63), vilket är föremål för remissbehandling.

samt för omskolning till ny materiel m. m. Ett slopande av tjänstgöring efter 47 års ålder skulle vidare kunna få den konsekvensen att ökad rekrytering måste komma till stånd.

I promemorian föreslås att obligatorisk fredstjänstgöring — i likhet med vad som gäller för reservofficerare vid armén — överhuvudtaget icke skall förekomma för någon reservpersonal efter 47 års ålder men att skyldighet skall föreligga för all reservpersonal att utan tjänstgöringsskyldighet i fred kvarstå i organisationen till 53 års ålder. Beträffande högbåtsman vid flottan föreslås dock att tjänstgöringsskyldigheten i fred skall föreligga fram till 37 års ålder.

Beträffande tjänstgöringsskyldigheten i fred föreslås i promemorian att denna tjänstgöring skall för samtliga reservbefälskategorier anpassas till den för reservofficerare vid armén år 1960 fastställda, och att tjänstgöringen alltså skall bestämmas till ett visst antal dagar under tiden för reservanställningen. Vid fastställandet av dagantalet för de kategorier reservanställd personal, varom nu är fråga, bör enligt promemorian utgångspunkten vara den nuvarande tjänstgöringstiden för respektive kategorier från inträdet i reserv fram till 47 års ålder, varvid tidpunkten för inträdet i reserv bestämmas i förhållande till normalfallet vid reservanställning. Den sålunda till ett visst antal dagar bestämda totala tjänstgöringstiden föreslås på samma sätt som för reservofficerare vid armén uppdelad i två tjänstgöringsperioder, den första tjänstgöringsperioden från inträdet i reserv till 37 års ålder och den andra tjänstgöringsperioden från 38 till 47 års ålder. Härtill kommer för viss reservanställd personal en första reservtjänstgöring före den första tjänstgöringsperioden. Förtidsavgången reservpersonal föreslås i promemorian skola fullgöra samma tjänstgöring som den reservanställda personalen, varvid avräkning förutsättes skola ske på samma sätt som för förtidsavgångna reservofficerare vid armén. I förekommande fall förutsättes avräkningen jämväl skola avse den första reservtjänstgöringen. Eftersom tjänstgöringsskyldighet i fred enligt promemorian icke skall föreligga efter 47 års ålder omfattas den värnpliktsavgångna reservpersonalen icke av förslagen i denna del.

Tjänstgöringsskyldigheten inom första respektive andra tjänstgöringsperioden föreslås i promemorian för flertalet kategorier liksom för reservanställda officerare vid armén utgöra 170 respektive 150 dagar, men då såsom nyss sagts utgångspunkten skall vara det nuvarande normala dagantalet för reservofficerstjänstgöring har det varit nödvändigt att utforma tjänstgöringsskyldigheten för vissa kategorier på avvikande sätt. Bland annat föreslås sålunda reservanställd officer vid kustartilleriet och reservanställd officer i marktjänst vid flygvapnet skola fullgöra en första tjänstgöringsperiod om 235 dagar, varjämte envar av tjänstgöringsperioderna för reservanställd meteorolog föreslås skola omfatta 225 dagar. För reservanställda officerare vid flottan och marinintendenturkåren samt reservan-

ställda underofficerare vid flottan föreslås i promemorian att första tjänstgöringsperioden skall omfatta 180 dagar och andra tjänstgöringsperioden 120 dagar, men det ifrågasättes samtidigt om icke perioderna i förenhetligande syfte bör även för dessa kategorier omfatta 170 respektive 150 dagar. Flottans och marinintendenturkårens reservanställda officerare samt flottans reservanställda underofficerare skall vidare fullgöra den förutnämnda första reservtjänstgöringen, vilken avses skola fullgöras i en följd före första tjänstgöringsperioden och helt motsvara den nuvarande första reservtjänstgöringen. För reservanställd officer i flygförartjänst, anställd efter år 1957, föreslås slutligen att de nuvarande tre obligatoriska repetitionsövningarna om sammanlagt 270 dagar skall bibehållas och fullgöras före första tjänstgöringsperioden under de tre första åren av anställningen i reserv.

Beträffande den reservanställda läkarpersonalen föreslås i promemorian en mera genomgripande omläggning av tjänstgöringsskyldigheten. Det förutsättes sålunda, att nuvarande tjänstgöring som fältläkarstipendiat (motsvarande) skall slopas. Efter fullgjord värnpliktstjänstgöring om minst 394 dagar förutsättes anställning skola ske i respektive läkarreserver vid de tre försvarsgrenarna. Härefter skall vederbörande — liksom militärunderveterinärer (jämför prop. 1959: 1, bil. 6, p. 5) — inom fyra år från reservanställningen fullgöra den första tjänstgöringsperioden om 230 dagar. Denna tjänstgöring skall fördelas på högst fyra år. Så snart läkaren — liksom militärunderveterinär — fullgjort denna första tjänstgöringsperiod påbörjas oavsett levnadsåldern den andra tjänstgöringsperioden om 195 dagar.

I fråga om reservanställd officer vid flottan, som avlagt sjökaptensexamen, förklaras i promemorian, att det inte synes vara motiverat att bibehålla nuvarande särbestämmelser rörande tjänstgöringsskyldigheten för denna kategori. Enligt dessa bestämmelser torde förmånerna i förhållande till prestationen avsevärt överstiga förmånerna till övriga reservbefälskategorier. Med hänsyn härtill och då ifrågavarande personal på grund av sina civila tjänstgöringsförhållanden endast i ringa omfattning torde kunna disponeras av krigsmakten i krig bör enligt promemorian tjänstgöringen utformas på samma sätt som för övriga reservanställda officerare vid flottan.

I promemorian föreslås vidare att tjänstgöringen inom första respektive andra tjänstgöringsperioden skall uppdelas i omgångar på samma sätt som för närvarande gäller. Enligt 1943 års reservbefälskungörelser förekommer omgångar om 30, 45, 48 och 60 dagar. Det ifrågasättes i promemorian om dylika skiljaktigheter numera är organisatoriskt motiverade. Under tid då reservbefälskungörelserna varit i kraft har det i fråga om samtliga reservbefälskategorier visat sig föreligga behov av att låta reservpersonalen fullgöra tjänstgöringsskyldigheten i andra omgångar än de i författningarna förutsatta. Detta har kunnat ske med vederbörande reservbefäls medgivande. För reservofficer vid armén har enligt riksdagens beslut år 1960 även för-

utsatts, att sådan reservofficer skall vara skyldig att underkasta sig ändring beträffande sättet för tjänstgöringens fullgörande; endast maximiantalet tjänstgöringsdagar och maximiantalet tjänstgöringsomgångar har bestämts. På motsvarande sätt förutsattes i promemorian, att vederbörande reservbefäl skall vara underkastad ändringsskyldighet beträffande sättet för fullgörande av den föreslagna tjänstgöringen inom varje tjänstgöringsperiod. Lämpligt synes emellertid enligt promemorian vara att i en blivande reservbefälsförfattning i viss utsträckning fastställa en normal ordning för tjänstgöringsskyldighetens fullgörande. Den totala tjänstgöringen bör enligt promemorian i princip uttas i högst 12 tjänstgöringsomgångar, envar om lägst 15 och högst 60 dagar. Varje omgång inom läkar- och veterinärpersonalens första tjänstgöringsperiod om 230 dagar bör enligt promemorian förläggas till tid för uppehåll i studierna vid universitet och högskolor eller till tid efter avlagd examen.

3. Premier

I sitt förslag till premiesystem för reservpersonal lade försvarets civilförvaltning till grund för beräkningen av premiebeloppen för de olika kategorierna den totala tjänstgöringstiden, d. v. s. antalet tjänstgöringsdagar från den för varje kategori genomsnittliga åldern för inträdet i reserv till den i 1943 års reservbefälskungörelser för kategorien fastställda högsta åldern för tjänstgöringsskyldighetens upphörande, i regel 55 år. Med utgångspunkt härifrån anförde civilförvaltningen följande om premieberäkningen.

Till grund för premieberäkningen lägges relationen mellan reservofficerens vid armén premie (12 996 kr. enligt 1960 års lönebelopp) och tjänstgöringsskyldighet (320 dagar). Härvid erhålles ett ungefärligt dagbelopp om 40 kr. Detta dagbelopp är genomsnittligt för hela tjänstgöringstiden, då premie utgår med lägre belopp under det tidigare skedet av tjänstgöringen (fram till 37 års ålder) och med något högre belopp för tiden därefter. En genomsnittlig lönegrad för all reservpersonal med officers tjänsteställning utgör A 17 ortsgrupp 4 (daglön i månad om 30 dagar 52 kr. 90 öre). Dagbeloppet 40 kr. utgör ungefärligen $\frac{3}{4}$ av daglönen 52 kr. 90 öre. Denna relation — $\frac{3}{4}$ — har betydelse för framräknandet av skäligt dagbelopp för personal med underofficers eller underbefäls tjänsteställning, till vilket återkommes i det följande. Dagbeloppet multipliceras med antalet tjänstgöringsdagar, varvid erhålles ett belopp, som utgör en ungefärligen skälig summa av de under tiden för anställning i reserv utgående premievederlagen. Utbetalningen av premiebelopp bör ske vid samma åldersgränser, som beträffande nuvarande pensionsförmåner, d. v. s. vid 38, 47 och 55 års ålder. Den samlade premiesumman uppdelas i relation till antalet intill 38, 47 och 55 års ålder fullgjorda tjänstgöringsdagar, dock att — i enlighet med vad ovan sagts — premien för tjänstgöring, som fullgöres under ett tidigare anställningsskede, beräknas något lägre än premien för ett senare skede. Den premiesumma som erhålles för varje skede översättes till ett lämpligt antal månadslöner i viss löneklass i ortsgrupp 4.

Vad gäller reservanställd och förtidsavgången personal med underofficers och underbefäls tjänsteställning förfares i princip på samma sätt som nu sagts beträffande personal med officers tjänsteställning. Därvid lägges beträffande personal med underofficers tjänsteställning daglönen i löneklass 12 ortsgrupp 4 (40 kr. 40 öre) och beträffande personal med underbefäls tjänsteställning daglönen i löneklass A 9 ortsgrupp 4 (34 kr. 45 öre) till underlag för beräkningen. I likhet med relationen mellan reservofficers vid armén dagbelopp i premiehänseende och daglön ($\frac{3}{4}$), reduceras de angivna daglönerna 40 kr. 40 öre respektive 34 kr. 55 öre till $\frac{3}{4}$, d. v. s. i avrundade tal 30 respektive 25 kr.

På grundval av de angivna beräkningsmetoderna fastställde civilförvaltningen de premiebelopp som för varje kategori skulle utgå vid 38, 47 och 55 års ålder. Då premiebeloppen enligt civilförvaltningens förslag skulle utgå oberoende av den faktiska tidpunkten för inträdet i reserv och därmed oberoende av den i verkligheten fullgjorda tjänstgöringen behövdes enligt förslaget inga särbestämmelser rörande premier till förtidsavgången reservpersonal.

Enligt promemorian förutsattes att premie till reservanställd personal skall utgå med ett visst antal månadslöner efter första respektive andra tjänstgöringsperioden under förutsättning att den på varje period belöpande tjänstgöringsskyldigheten fullgjorts. På motsvarande sätt föreslås premie skola utgå efter den reservanställd officer vid flottan och marinintendenturkåren samt reservanställd underofficer vid flottan åliggande första reservtjänstgöringen. För förtidsavgången reservpersonal föreslås premiebeloppen på samma sätt som för förtidsavgången reservofficer vid armén enligt 1960 års bestämmelser skola reduceras med hänsyn till omfattningen av den fullgjorda tjänstgöringen i reserv. Premie föreslås icke skola utgå till den som vinner inträde i reserv först efter 43 års ålder liksom ej heller till värnpliktsavgången reservpersonal.

Premiebeloppen föreslås i promemorian i likhet med vad som nu gäller för reservanställda officerare vid armén skola för envar av första och andra tjänstgöringsperioden utgöra fyra månadslöner. För reservanställd officer vid kustartilleriet och reservanställd officer i marktjänst vid flygvapnet föreslås dock med hänsyn till längden av den på första tjänstgöringsperioden belöpande tjänstgöringen, att premien för denna tjänstgöring skall vara sex månadslöner. Av samma skäl föreslås för reservanställd meteorolog premien för envar av tjänstgöringsperioderna till fem månadslöner. Premien för första reservtjänstgöringen till flottans och marinintendenturkårens reservanställda officerare föreslås skola utgöra fem månadslöner och till flottans reservanställda underofficerare två månadslöner. Vidare föreslås, såsom ock förutsatts av civilförvaltningen, att det nuvarande fasta premiebeloppet till reservanställd officer i flygförartjänst, anställd efter år 1957, för varje fullgjord obligatorisk repetitionsövning skall ersättas med en premie motsvarande en månadslön samt att de nuvarande fasta premiebeloppen till reserv-

anställd högbåtsman vid flottan och reservanställd överfurir i signaltjänst vid flygvapnet likaledes skall ersättas med premier motsvarande fyra månadslöner.

Den löneklass som skall ligga till grund för månadslönen anknytes i promemorian i möjligaste mån till löneklassen för motsvarande personal på aktiv stat. I detta sammanhang må endast framhållas att begynnelselönen för löjtnant som ett resultat av 1961 års löneförhandlingar höjdes från löneklass A 13 till löneklass A 15, på grund varav det ansetts motiverat att för reservanställd personal med officers tjänstegrad — således även för de reservanställda officerare vid armén som omfattas av 1960 års bestämmelser — i motsvarande mån uppräknas den löneklass som skall ligga till grund för månadslönen vid bestämmande av premie för första tjänstgöringsperioden och i förekommande fall första reservtjänstgöringen.

I anslutning till de framlagda förslagen om premier till reservpersonal anföres i promemorian att de i förslaget förefintliga skiljaktigheterna i premiebeloppen olika reservbefälskategorier emellan har bedömts vara motiverade av tjänstgöringsskyldighetens omfattning och av rekryteringsskäl. Skulle särskilda rekryteringssvårigheter föreligga i fråga om vissa kategorier reservbefäl, bör enligt promemorian ytterligare differentiering i premievederlaget kunna övervägas. Promemorian understryker i sammanhanget, att rekryteringssynpunkterna bör ägnas särskild uppmärksamhet och att den militära graden inte bör vara avgörande vid fastställande av premievederlagets storlek.

Yttranden över departementspromemorian

Samtliga remissinstanser har i princip tillstyrkt en omläggning till ett premiesystem. Beträffande den närmare utformningen av systemet framför dock flera remissmyndigheter avvikande åsikter.

I. Kategorier reservpersonal

Chefen för armén föreslår att premiesystemet skall gälla även för officerarna i väg- och vattenbyggnadskåren. *Chefen för flygvapnet* understryker att även reservanställda officerare i flygförartjänst, anställda före år 1958, bör medtas för att bereda denna kategori möjlighet att gå över till det nya systemet. *Svenska reservunderofficersförbundet* anser, att bestämmelserna i 1943 års reservbefälskungörelser fortfarande bör gälla för reservunderofficerarna i avvaktan på att frågan om deras ställning avgöres slutligt.

I promemorian ifrågasättes om icke nuvarande anställningsstopp för läkarpersonalen i reserv bör fortsätta. *Chefen för marinen* och *chefen för flygvapnet* anser emellertid reservläkarorganisationen nödvändig för att tillgodose behovet av läkare inom respektive försvarsgrenar. De framhål-

ler, att reservläkarna är placerade i befattningar, där särskild utbildning är erforderlig. Chefen för marinen framhåller därutöver, att reservläkarinstitutionen spelar en avgörande roll för rekryteringen till marinläkarkåren. *Sveriges akademikers centralorganisation* hävdar också som sin bestämda uppfattning, att reservläkarinstitutionen är nödvändig, icke bara för att säkerställa läkartillgången i krigsorganisationen utan även för att tillgodose fredsbehovet av läkarpersonal inom försvaret. Organisationen framhåller, att det på goda grunder kan befaras att en avveckling eller reducering av reservläkarpersonalen inom de olika försvarsgrenarna kommer att få ytterst menliga konsekvenser för den militära sjukvården. Vidare motsätter sig organisationen bestämt den i promemorian förordade förlängningen av det gällande anställningsstoppet.

2. Tjänstgöringskyldighet

Förslaget i promemorian, att tjänstgöringskyldighet i fred icke skall föreligga för reservpersonal efter 47 års ålder, har mött viss kritik. *Sveriges akademikers centralorganisation* ställer sig särskilt tveksam till utgångspunkten för förslaget, nämligen att behov ej skulle föreligga att utnyttja reservbefäl över 47 års ålder. *Chefen för armén* uttalar, att behov föreligger av att ha reservanställd personal äldre än 47 år — dock icke arméingenjörer — eftersom denna personal i stort antal är krigsplacerad vid förband och icke huvudsakligast hänförd till personalreserv. *Chefen för marinen* ställer sig förstående till strävandena att åstadkomma största möjliga enhetlighet mellan de olika kategorierna reservbefäl. Han påpekar dock, att det torde föreligga en avsevärd skillnad mellan möjligheterna att utnyttja en reservofficer vid armén och en reservofficer vid flottan vid högre levnadsålder. Då det föreligger ett underskott av yngre reservofficerare vid flottan, är det med hänsyn till föreliggande krigsplaceringsläge enligt chefen för marinen önskvärt, dels att reservofficerare vid flottan kvarstår i reserven till 55 år, dels att dessa officerare för underhållande av utbildning bland annat i samband med krigsövningar är tjänstgöringskyldiga efter 47 års ålder. Chefen för marinen framhåller vidare, att enahanda synpunkter gäller även reservunderofficerarnas tjänstgöringstid. Beträffande officerare och underofficerare i kustartilleriets reserv anför chefen för marinen däremot, att den olägenhet som ligger i att avgångsåldern nedgår från 55 till 53 år samt att obligatorisk fredstjänstgöring efter 47 års ålder ej kommer att föreligga, kan överbryggas. Slutligen uppger chefen för marinen, att behov föreligger av marinintendenter i åldersgruppen 47—55 år. *Chefen för flygvapnet* vill icke motsätta sig, att obligatorisk fredstjänstgöring upphör vid 47 års ålder och att reservpersonalen kvarstår i reserven till 53 års ålder men framhåller att detta på längre sikt bedömes medföra en ökning om än obetydlig av rekryteringen av reservpersonal för att krigsbefattningarna skall kunna besättas.

I fråga om den föreslagna tjänstgöringsskyldigheten för reservpersonalen framhåller *överbefälhavaren* att risk föreligger att de resultat, vartill nu pågående utredningar kan komma, föregripes om tjänstgöringsordningen i förväg fixeras för de berörda reservbefälskategorierna. *Försvarets civilförvaltning* anför att ämbetsverket med tillfredsställelse konstaterar, att denna för de skilda reservkategorierna föreslås bli både enhetligare och i princip överensstämmande med reservofficerarnas vid armén tjänstgöringsperioder. Civilförvaltningen ifrågasätter dock, om icke försvarsgrenscheferna borde tilläggas rätten att självständigt bestämma, hur tjänstgöringen skall uppdelas inom ramen för respektive tjänstgöringsperioder. Förslagen i fråga om tjänstgöringsskyldighet tillstyrkes jämväl av *chefen för armén*, *chefen för flygvapnet* och *centralstyrelsen för de svenska reservofficersförbunden*. *Chefen för armén* och *chefen för flygvapnet* ifrågasätter dock, om icke antalet dagar i varje tjänstgöringsomgång bör kunna minskas under i promemorian föreslagna 15 dagar. *Chefen för marinen* motsätter sig, att de för reservanställda officerare och underofficerare vid flottan föreslagna tjänstgöringsperioderna om 180 och 120 dagar ändras till 170 respektive 150 dagar. Som skäl härför åberopas, att det föreslagna dagantalet medger tre tjänstgöringsomgångar om vardera 60 dagar under första perioden samt en tjänstgöringsomgång om 60 dagar och två om 30 dagar under den andra perioden, vilken uppdelning av tjänstgöringen visat sig lämplig. Däremot vill *chefen för marinen* ej motsätta sig det föreslagna avskaffandet av gällande särbestämmelser beträffande reservanställd officer vid flottan, som avlagt sjökaptensexamen.

Den föreslagna omläggningen av tjänstgöringsskyldigheten för läkarna, vilken innebär att tjänstgöringen som fältläkarstipendiat (motsvarande) avskaffas samt att tjänstgöringsskyldigheten anpassas till den för veterinärer gällande, kritiserar av *Sveriges akademikers centralorganisation*, som motsätter sig att tjänstgöringstiden för reservläkarna förlänges. *Chefen för marinen* anser det orealistiskt att räkna med att förslagen skall medföra en fullgod rekrytering till en reservläkarkår, och *chefen för armén* föreslår att första tjänstgöringsperioden om 230 dagar skall få uppdelas på sex år — något som även bör gälla för militärunderveterinärer, vilka *chefen för armén* vill benämna bataljonsveterinärer — i stället för på fyra år som föreslagits i promemorian.

3. Premier

Om den i promemorian föreslagna beräkningen av premierna har bland andra följande remissmyndigheter uttalat sig.

Överbefälhavaren finner vad som i promemorian sagts om skiljaktigheter i premiebeloppen motiverade av rekryteringsskäl tillfredsställande och framhåller i detta sammanhang att, om särskilda rekryteringssvårigheter

skulle föreligga i fråga om vissa kategorier reservbefäl, en uppräknig av premievederlaget bör kunna övervägas.

Chefen för armén framhåller, att premierna bör göras mer likartade i avvaktan på kommande rekryteringsutfall och att en differentiering av premiebeloppen för i övrigt likställda kategorier bör övervägas först sedan erfarenhet härav föreligger.

Chefen för marinen anser, att premierna bland annat med hänsyn till tjänstgöringsskyldighetens omfattning för skilda kategorier bör sättas högre än vad som föreslagits i promemorian. Chefen för marinen utgår därvid från en jämförelse dels med civilförvaltningens förslag och dels med de engångsbelopp som kan utgå enligt nu gällande bestämmelser men finner därvid jämförelsen med engångsbeloppen missvisande, då dessa är beräknade på grundpensionen. Hänsyn bör enligt chefens för marinen mening även tas till det rörliga tillägget på pensionerna.

Försvarets civilförvaltning anser den vid bestämmandet av premiebeloppen använda principen icke vara tillfredsställande och uttalar härom följande.

Vid konstruktionen av sitt förslag utgick civilförvaltningen från den principen, att premie borde beräknas på sådant sätt, att densamma utslagen på antalet tjänstgöringsdagar i största möjliga utsträckning överensstämde till beloppet för personalkategorier med jämförbar (officers respektive underofficers och underbefäls) tjänsteställning. Denna beräkningsgrund ansåg civilförvaltningen liksom försvarsgrenscheferna leda till eftersträvanvärd rättvisa skilda personalkategorier emellan. Icke heller framfördes från försvarsgrenshåll under åberopande av rekryteringsskäl önskemål om differentiering av premierna mellan personalgrupper av jämförbar tjänsteställning. Såvitt framgår av föreliggande promemoria har icke heller remissmyndigheterna framställt några krav i sådan riktning. Civilförvaltningen är med hänsyn härtill icke övertygad om riktigheten av den i promemorian redovisade uppfattningen, att det av rekryteringsskäl skulle vara motiverat med skiljaktigheter i premiebeloppen olika reservbefälskategorier emellan. Icke heller anser ämbetsverket andra skäl förebragta för att nu göra en differentiering av premiebeloppen till personalkategorier med jämförbar tjänsteställning och ungefärligen lika lång tjänstgöringsskyldighet. Civilförvaltningen föreslår därför, att den i promemorian framlagda premiesättningen överarbetas så att såvitt möjligt enhetliga premiebelopp tillskapas för i nämnda hänseenden jämförbara personalkategorier. Däremot skulle differentieringar i premievederlaget måhända framdeles kunna övervägas, därest särskilda rekryteringssvårigheter skulle komma att uppstå beträffande viss reservbefälskategori.

Statskontoret har från de synpunkter ämbetsverket har att beakta icke något att erinra mot att de i promemorian uppdragna riktlinjerna för beräkningen av premierna lägges till grund för utarbetandet av bestämmelser i ärendet.

Sveriges akademikers centralorganisation hemställer att förslaget till premiesättning omarbetas. Organisationen framhåller, att premierna utslagna

per tjänstgöringsdag bör ge i stort samma resultat för de olika kategorierna.

Centralstyrelsen för de svenska reservofficersförbunden anser att premierna bör utgå i huvudsak enligt de grunder, som föreslås i promemorian. Premierna bör icke från början, framhåller styrelsen, låsas till vissa bestämda lönegrader utan bör, för att tillförsäkras standardfölsamhet, knytas till den vid premieutbetalningen aktuella officerslönegraden. Styrelsen vill särskilt instämma i uttalandet i promemorian att rekryteringssynpunkterna bör ägnas den största uppmärksamhet. Det är för reservofficersorganisationerna lika väl som för försvarsmakten själv av primärt intresse att alla med reservofficersinstitutionen förenade moment — utbildningstid, tjänstgöringsförhållanden, avlöningsförmåner och premier — gestaltas på ett sådant sätt att goda och lämpliga befälsämnen lockas att underkasta sig utbildning till och under sina bästa år kvarstå som reservofficerare, framhåller styrelsen slutligen.

Departementschefen

Genom beslut av 1960 års riksdag ersattes det för reservanställda, förtidsavgångna och värnpliktsavgångna officerare i arméns reserver gällande reservpensionssystemet med ett premiesystem. Jag får i fråga om bakgrunden till detta beslut hänvisa till vad jag anförde i propositionen 1960:109 (s. 134 ff.) samt till statsutskottets utlåtande nr 113 (s. 40 ff.). För övriga kategorier av reservbefäl gäller fortfarande systemet med reservpensioner. I förenämnda proposition framhöll jag emellertid angelägenheten av att premiesystemet infördes även för övriga reservbefälskategorier. Försvarets civilförvaltning erhöll därför uppdrag att med utgångspunkt i gällande tjänstgöringsskyldighet utarbeta ett förslag till premiesystem för annan reservpersonal vid krigsmakten än reservofficerare vid armén. Civilförvaltningens i enlighet härmed avgivna förslag har överarbetats inom försvarsdepartementet i syfte att åstadkomma en längre gående anpassning till det för reservofficerare vid armén gällande systemet än ämbetsverket föreslagit. Den inom försvarsdepartementet upprättade promemorian i ämnet har varit föremål för remissbehandling.

I departementspromemorian föreslås till en början att samtliga kategorier reservpersonal skall omfattas av det premiesystem som år 1960 infördes för reservofficerarna vid armén; officerare i väg- och vattenbyggnadskåren samt reservanställda officerare i flygförartjänst, anställda före år 1958, har dock icke medtagits. Emellertid framhålles i promemorian att den omständigheten att kategorien reservunderofficerare vid armén upptagits icke innebär ett ståndpunktstagande till denna reservkategoris framtida ställning och i promemorian ifrågasättes vidare behovet av ingenjörpersonal och läkarpersonal i reserv.

Beträffande reservunderofficerare och reservunderbefäl vid armén samt ingenjörpersonal och läkarpersonal i reserv har i andra sammanhang framlagts organisationsförslag eller pågår utredning. 1954 års befälsutredning föreslog sålunda i sitt betänkande om arméns befäl (SOU 1959: 23), att underofficerare och underbefäl icke längre skulle anställas i arméns reserver. Jag uttalade emellertid i den förut angivna propositionen att jag med hänsyn till att detaljerat krigsorganisatoriskt underlag endast förelåg beträffande infanteriet och kavalleriet ej var beredd att ta ställning till utredningens förslag om slopande av reservunderofficers- och reservunderbefälsinstitutionerna. 1954 års personalkårutredning har vidare ifrågasatt behovet av en reservorganisation för armé- och mariningenjörer, varjämte chefen för flygvapnet erhållit uppdrag att utreda behovet av reserv för flygingenjörer samt för förtidsavgångna verkmästare, mästare och flygtekniker. Utredningen rörande utbildning av värnpliktiga läkare m. m. har slutligen föreslagit, att anställnings- och tjänstgöringsförhållanden för krigsmaktens fast anställda läkare inbegripet läkare i reserven skall bli föremål för översyn. Det kan vid angivna förhållanden råda tveksamhet om lämpligheten av att införa ett premiesystem för dessa kategorier av reservbefäl. Jag saknar anledning att i detta sammanhang ta ställning till det framtida behovet av de skilda kategorierna, men jag finner angeläget att ett premiesystem nu införes för så stor del av reservpersonalen som möjligt. Med hänsyn härtill finner jag icke skäl undanta andra från ett sådant system än armé-, marin- och flygingenjörerna.

Såsom chefen för armén föreslagit bör det föreslagna premiesystemet gälla även för officerare i väg- och vattenbyggnadskåren. Vidare bör i överensstämmelse med försvarets civilförvaltnings och chefens för flygvapnet förslag reservanställda officerare i flygförartjänst, anställda före år 1958, medtas för att denna kategori skall beredas möjlighet att gå över till det nya systemet.

Anställningsstopp råder för närvarande för arméingenjörer och flygingenjörer, för underofficers- och underbefälspersonal vid armén samt därutöver för förtidsavgången och värnpliktsavgången personal vid marinen och flygvapnet. Anställningsstopp bör fortfarande råda för armé- och flygingenjörpersonalen; jag ämnar till innevarande års riksdag framlägga förslag om att reservorganisationen för reservanställda och förtidsavgångna mariningenjörer skall avskaffas. Även beträffande förtidsavgångna verkmästare, mästare och flygtekniker vid flygvapnet bör anställningsstopp råda, till dess chefen för flygvapnet slutfört sitt uppdrag och därav betingade förslag framlagts. Det är emellertid av praktiska skäl lämpligt att nu fastställa premier och tjänstgöringsperioder för sistnämnda tre kategorier, eftersom motsvarande kategorier finns inom de andra försvarsgrenarna. Då anställningsstoppet för förtidsavgången och värnpliktsavgången personal vid marinen och flygvapnet motiverats med att omläggningen till ett premie-

system skulle avvaktas bör detta anställningsstopp hävas. I samband härmed bör även det rådande anställningsstoppet för underofficers- och underbefälspersonal vid armén hävas; jag framhåller ånyo att detta icke innebär att jag uttalar någon mening om 1954 års befälsutrednings förslag att slopa reservunderofficers och reservunderbefälsinstitutionerna.

Vad härefter gäller den närmare utformningen av premiesystemet ansluter jag mig till förslagen i departementspromemorian. Endast på ett par punkter finner jag skäl göra avsteg från förslagen eller framlägga kompletterande synpunkter.

I promemorian föreslås att obligatorisk fredstjänstgöring — i likhet med vad som gäller för reservofficerare vid armén — överhuvudtaget icke skall förekomma för någon reservpersonal efter 47 års ålder men att skyldighet skall föreligga för all reservpersonal att utan tjänstgöringsskyldighet i fred kvarstå i organisationen till 53 års ålder. Beträffande högboatsman vid flottan föreslås dock att tjänstgöringsskyldighet i fred skall föreligga endast fram till 37 års ålder. Förslaget att tjänstgöringsskyldighet i fred icke skall föreligga efter 47 års ålder har mött gensagor från chefen för armén, chefen för marinen och Sveriges akademikers centralorganisation. Jag vill här framhålla, att reservbefälsorganisationen har till uppgift att under krig tillgodose behovet av lämpligt befäl. Enligt min mening är det viktigt att befattningarna i krigsorganisationen besättes med relativt ung personal. Förslaget innebär att tjänstgöringsskyldigheten i krig för samtliga kategorier — officerare i väg- och vattenbyggnadskåren undantagna — upphör vid utgången av det kalenderår varunder 52 års ålder uppnås. Härigenom erhålles en något lägre genomsnittsålder hos reservpersonalen och därmed en viss kvalitetsförstärkning. Behovet att utbilda reservbefälet efter 47 års ålder torde enligt min mening i allmänhet ej vara så stort att det motiverar särskild tjänstgöringsskyldighet i fred. För officerare i väg- och vattenbyggnadskåren bör med hänsyn till deras arbetsuppgifter anställningen i reserv upphöra vid 55 års ålder, varjämte tjänstgöringsskyldighet i fred bör föreligga fram till nämnda ålder samt för sådan officer i väg- och vattenbyggnadskåren som förordnats till regementsofficer och som kvarstår i kåren efter 55 års ålder fram till 60 års ålder.

Promemorians förslag om tjänstgöringsskyldighet innebär att en anslutning till vad som gäller för arméns reservofficerare eftersträfvats. I promemorian föreslås sålunda att den totala tjänstgöringstiden skall uppdelas i två tjänstgöringsperioder, den första tjänstgöringsperioden från inträdet i reserv till 37 års ålder och den andra tjänstgöringsperioden från 38 till 47 års ålder. För viss reservpersonal tillkommer en första reservtjänstgöring. Särskilda bestämmelser föreslås vidare gälla för reservläkarna; härtill återkommer jag i det följande. Tjänstgöringsskyldigheten inom första respektive andra tjänstgöringsperioden föreslås för flertalet kategorier liksom för reservanställda officerare vid armén utgöra 170 respektive 150

dagar. Vissa skiljaktigheter kvarstår emellertid mellan olika reservbefälskategorier i fråga om tjänstgöringsperiodernas dagantal.

Jag finner de föreslagna tjänstgöringsperioderna väl avvägda. De angivna skiljaktigheterna kan icke elimineras, då de bl. a. beror på tidpunkten för anställning i reserv. Arméns reservanställda officerare vinner sålunda anställning i reserv först som löjtnanter vid ungefär 25 års ålder, medan övriga reservanställda officerare vinner anställning som fänrikar vid normalt lägre ålder. Förslagen har också tillstyrkts av flertalet remissinstanser. Jag delar icke överbefälhavarens uppfattning att risk skulle föreligga att ett genomförande av förslagen i denna del föregriper de förslag som kan komma att framläggas av pågående utredningar om krigsmaktens personal. Endast på en punkt finner jag skäl frångå förslagen i promemorian. Där föreslås att första tjänstgöringsperioden för reservanställda officerare vid flottan och marinintendenturkåren samt för reservanställda underofficerare vid flottan skall vara 180 dagar och andra tjänstgöringsperioden 120 dagar. Anledningen härtill är den för närvarande vid flottan och marinintendenturkåren gällande uppdelningen av tjänstgöringen i omgångar om 60 eller 30 dagar. Det ifrågasättes samtidigt i promemorian om icke tjänstgöringsperioderna i förenhetligande syfte bör bestämmas till 170 respektive 150 dagar. Trots de av chefen för marinen uttalade betänkligheterna vill jag tillstyrka detta, då en sådan mindre omläggning av tjänstgöringsperiodernas dagantal knappast synes behöva medföra några praktiska olägenheter.

Officerare i väg- och vattenbyggnadskåren, en kategori som icke medtagits i promemorian, bör fullgöra samma tjänstgöring som reservofficerare vid armén. För dem bör dock tillkomma en tredje tjänstgöringsperiod om 60 dagar, vilken skall fullgöras mellan 47 och 55 års ålder. Därjämte bör officer i väg- och vattenbyggnadskåren, som förordnats till regimentsofficer och kvarstår i kåren till 60 års ålder liksom för närvarande fullgöra ytterligare en tjänstgöringsperiod om 20 dagar mellan 55 och 60 års ålder.

Reservanställd officer i flygförartjänst, anställd före år 1958, vilken icke heller medtagits i promemorian, bör, om han överföres till det nya systemet fullgöra en första tjänstgöringsperiod om 225 dagar och en andra tjänstgöringsperiod om likaledes 225 dagar.

För att bli antagen i någon av försvarsgrenarnas läkarreserver fordras f. n. att vederbörande under minst tre år varit, såvitt rör fältläkarkårens reserv bataljonsläkare vid fältläkarkåren eller fältläkarstipendiat, såvitt rör marinläkarkårens reserv marinläkare av 2. graden vid marinläkarkåren eller marinläkarstipendiat samt såvitt rör flygvapnets reserv flygläkare av 2. graden på aktiv stat. Fältläkar- och marinläkarstipendiater har en tjänstgöringsskyldighet av 60 dagar om året. I promemorian föreslås att kategorierna fältläkar- och marinläkarstipendiater avskaffas och att inträde skall kunna vinnas i någon av försvarsgrenarnas läkarreserver efter fullgjord

värnpliktstjänstgöring om minst 394 dagar. Tjänstgöringsskyldigheten kommer enligt förslaget för läkarna att omfatta två tjänstgöringsperioder om 230 respektive 195 dagar, av vilka den första perioden skall fullgöras inom fyra år från reservanställningens början och den andra perioden därefter och fram till 47 års ålder. I reservtjänstgöringen kommer sålunda enligt promemorian att inräknas den tjänstgöring som nu åligger fältläkar- respektive marinläkarstipendiaterna, vilket förklarar det högre dagantalet i reservläkarnas tjänstgöringsperioder. Jag finner det lämpligt att anställning i reserv sker direkt sedan viss del av värnpliktstjänstgöringen fullgjorts och att reservläkarnas tjänstgöring omlägges i enlighet med förslaget, vilket innebär att rekryteringen av reservläkarna sker på i huvudsak likartat sätt inom de tre försvarsgrenarna och att tjänstgöringsskyldigheten bättre anpassas till det föreslagna premiesystemet. Tjänstgöringen under den första tjänstgöringsperioden bör såsom förutsatts i promemorian fullgöras under de fyra första åren av reservanställningen, eftersom denna period närmast motsvarar den nuvarande tjänstgöringen som fältläkarstipendiat (motsvarande). Anställning i reserven bör fortfarande vinnas som bataljonsläkare, marinläkare av 2. graden respektive flygläkare av 2. graden. Den föreslagna omläggningen påverkar icke behovet av arvodesanställda läkare. Jag förutsätter att frågorna om de fast anställda läkarnas anställnings- och tjänstgöringsförhållanden såsom föreslagits av utredningen rörande utbildning av värnpliktiga läkare m. m. blir föremål för särskild översyn.

I detta sammanhang vill jag föreslå att den för veterinärer i reserv använda benämningen militärunderveterinär såsom chefen för armén föreslagit utbytes mot bataljonsveterinär. Härigenom vinnes bättre överensstämmelse med motsvarande benämning för läkare i fältläkarkårens reserv.

I de bestämmelser angående reservpersonalen vid krigsmakten, som det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda, bör för de olika kategorierna fastslås antalet dagar inom varje tjänstgöringsperiod. Den totala tjänstgöringen bör såsom i promemorian föreslagits i princip uttas i högst 12 tjänstgöringsomgångar, envar om lägst 15 och högst 60 dagar. Liksom beträffande reservofficerare vid armén bör varje omgång under förutsättning av vederbörande medgivande kunna få uppdelas, varigenom de av chefen för armén och chefen för flygvapnet i denna del framförda synpunkterna tillgodoses. Med hänsyn till att framdeles behov av förändringar i reservbefälets tjänstgöringsförhållanden kan aktualiseras förutsätter jag att reservbefäl skall vara skyldigt att underkasta sig jämkningar i sättet för tjänstgöringens fullgörande; dock bör den av mig föreslagna totala tjänstgöringstiden för varje kategori icke få överskridas. Beträffande tjänstgöringsskyldigheten för förtidsavgången reservpersonal biträder jag förslagen i promemorian.

Premierna har i departementspromemorian utformats så att för envar av de två tjänstgöringsperioder, som förutsattes för huvuddelen av reserv-

personalen, skall utgå premiebelopp motsvarande fyra månadslöner i viss löneklass. Avvikelser härifrån föreligger dock främst med hänsyn till tjänstgöringsperiodernas längd. Även rekryteringen inom de olika reservbefälskategorierna har härvid beaktats. Jag finner det föreslagna antalet månadslöner för de olika kategorierna och tjänstgöringsperioderna väl avvägt; dock bör premierna till läkare och veterinärer i reserv höjas från i promemorian föreslagna fyra månadslöner för envar av första och andra tjänstgöringsperioden till sex månadslöner för första tjänstgöringsperioden och fem månadslöner för andra tjänstgöringsperioden. Jag tillstyrker jämväl förslagen om de löneklasser, som skall ligga till grund för månadslönen, och finner lämpligt, att den löneklass som skall ligga till grund för månadslönen vid bestämmande av premie för första tjänstgöringsperioden och i förekommande fall för första reservtjänstgöringen höjes för reservanställd personal med officers tjänstegrad — således även för de reservanställda officerare vid armén som omfattas av 1960 års bestämmelser — från A 13 till A 15 (ortsgrupp 4). Den löneklass som skall ligga till grund för premien till meteorolog för andra tjänstgöringsperioden bör dock bestämmas till A 21 i stället för som enligt promemorian A 23.

Beträffande härefter de kategorier som icke omfattas av förslagen i promemorian bör premierna till officerare i väg- och vattenbyggnadskåren vara desamma som premierna till officerare i arméns reserver och alltså utgöra fyra månadslöner i löneklass A 15 under första tjänstgöringsperioden och fyra månadslöner i löneklass A 21 under andra tjänstgöringsperioden. Under tjänstgöringen om 60 dagar mellan 47 och 55 års ålder bör premie utgå med två månadslöner i löneklass A 21. För den tjänstgöring som åligger regementsofficer vid väg- och vattenbyggnadskåren efter 55 års ålder bör däremot premie icke utgå. Reservanställd officer i flygförartjänst, anställd före år 1958, som överföres till det nya systemet, bör erhålla premie för första tjänstgöringsperioden med fem månadslöner i löneklass A 15 och för andra tjänstgöringsperioden med fem månadslöner i löneklass A 21. Den till reservanställd officer i flygförartjänst, anställd efter år 1957, för varje frivillig repetitionsövning utgående premien om 3 000 kr. bör på samma sätt som motsvarande premie för obligatorisk repetitionsövning omräknas och utgöra två månadslöner i löneklass A 15. Den premie, som nu utgår till vissa officerare i flygförartjänst för tjänstgöring för omskolning till ny flygplanstyp, saknar aktualitet.

En sammanställning av det föreslagna premiesystemet har intagits i *bilaga 2*. I sammanställningen redovisas även i vilka hänseenden jag föreslår ändringar i de förslag som framlagts i departementspromemorian.

Såsom framhållits i promemorian och understrukits av överbefälhavaren kan, om rekryteringssvårigheter skulle visa sig föreligga i fråga om vissa kategorier reservpersonal, någon mindre ytterligare differentiering och uppräkning av premiebeloppen övervägas. Det torde få ankomma på Kungl.

Maj:t att besluta om erforderliga jämkningar i fråga om de löneklasser som vid bestämmande av premierna skall ligga till grund för vederbörande månadslön.

Reservpersonal anställd enligt bestämmelserna i 1943 års reservbefälskungörelser och 1951 års kungörelse angående väg- och vattenbyggnads-kåren bör beredas möjlighet att övergå till det föreslagna premiesystemet. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om formerna och villkoren för en dylik övergång.

Det föreslagna premiesystemet torde totalt sett på lång sikt medföra en kostnadsminskning i förhållande till nuläget. Härvid är emellertid att märka att mitt förslag beträffande övergång från pension till premievederlag innebär en överflyttning av kostnader från tolfte till fjärde huvudtiteln, vilka kostnader icke beräknats i gällande kostnadsram för försvaret. För budgetåret 1962/63 torde likväl denna överflyttning icke medföra kostnadsökningar av beskaffenhet att böra påverka ifrågavarande anslag; viss hänsyn har i årets statsverksproposition även tagits till de premier för reservofficerare vid armén, som beslutats av 1960 års riksdag.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att premiesystem för reservbefäl vid krigsmakten må införas i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag föreslagit i det föregående.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Hugo Grimlund

Bilaga 1

Tjänstgöringsskyldighet för reservpersonalen vid krigsmakten enligt 1943 års reservbefälskungörelser och 1951 års kungörelse angående väg- och vattenbyggnadskåren

Kategori	Tjänstgöringsskyldighet till resp. avgångsålder	Anmärkingar
<i>Officerare (motsv.)</i>		
<i>Armén</i>		
officer	38 48 dgr/3 år 47 48 dgr/3 år 55 30 dgr/3 år	
arméingenjör (arméunderingenjör)	47 48 dgr/3 år 55 30 dgr/3 år	
bataljonsläkare	47 48 dgr/3 år 55 30 dgr/3 år	
militärunderveterinär	230 dgr	
bataljonsveterinär	47 48 dgr/3 år 55 30 dgr/3 år	
officer i väg- och vattenbyggnadskåren	47 48 (40) dgr/3 år 55 30 dgr/3 år 60 20 dgr	Gäller endast regementsofficer.
<i>Marinen</i>		
officer flottan (sjökapten)	38 } 47 } 365 dgr + 2 × 60 55 } dgr	
officer flottan (ej sjökapten), officer marinintendentur- kåren	38 365 dgr + 60 dgr/ 5 år 47 60 dgr/5 år 55 30 dgr/3 år	
mariningenjör (marinunderingenjör)	47 18 mån. + 60 dgr/ 5 år 55 30 dgr/3 år	
officer, kustartilleriet	38 48 dgr/3 år 47 48 dgr/3 år 55 30 dgr/3 år	
marinläkare	47 60 dgr/5 år 55 30 dgr/3 år	
<i>Flygvapnet</i>		
officer i marktjänst	38 45 dgr/3 år 47 45 dgr/3 år 55 30 dgr/3 år	
officer i flygförartjänst, anställd efter 1957	— 90 dgr/år under 3 år jämte frivilliga rep. övningar, en- var om 90 dgr	Premie utgår för varje obligatorisk rep.övning med 750 kr. och för varje frivillig rep.övning med 3 000 kr.
officer i flygförartjänst, anställd före 1958	38 45 dgr/3 år 47 45 dgr/3 år 55 30 dgr/3 år 38 45 (35) dgr/2 år 47 45 (35) dgr/2 år 55 30 dgr/3 år	För tjänstgöring om minst 45 dgr i anslutning till rep.övning för omskolning till ny flygplanstyp utgår premie med 1 500 kr.
flygingenjör i marktjänst	47 45 dgr/3 år 55 30 dgr/3 år	

Kategori	Tjänstgörings- skyldighet		Anmärkingar
flygingenjör i flygtjänst, meteorolog	47	45 (35) dgr/2 år	
	55	30 dgr/3 år	
flygläkare	47	45 dgr/3 år	
	55	30 dgr/3 år	
<i>Underofficerare (motsv.) Armén</i>			
underofficer	38	48 dgr/3 år	
	47	48 dgr/3 år	
	55	30 dgr/3 år	
tyghantverkare	47	48 dgr/3 år	
	55	30 dgr/3 år	
<i>Marinen</i>			
underofficer, flottan	38	180 dgr + 60 dgr/ 5 år	
	47	60 dgr/5 år	
	55	30 dgr/3 år	
underofficer, kustartilleriet	38	48 dgr/3 år	
	47	48 dgr/3 år	
	55	30 dgr/3 år	
<i>Flygvapnet</i>			
underofficer i marktjänst	38	45 dgr/3 år	
	47	45 dgr/3 år	
	55	30 dgr/3 år	
verkmästare — mästare	38	45 dgr/3 år	
	47	45 dgr/3 år	
	55	30 dgr/3 år	
<i>Underbefäl (motsv.) Armén</i>			
armétekniker	47	48 dgr/3 år	
	55	30 dgr/3 år	
<i>Marinen</i>			
högbåtsman	38	60 dgr/5 år	Premie utgår för fullgjord tjänstgöring till högbåtsman anställd före 29 års ålder med 3 000 kr. och till högbåtsman anställd efter 29 års ålder med 1 500 kr.
<i>Flygvapnet</i>			
överfurir i signaltjänst	38	45 dgr/3 år	Premie utgår för fullgjord tjänstgöring till överfurir anställd före 29 års ålder med 3 000 kr. och till överfurir anställd efter 29 års ålder med 1 500 kr.
	47	45 dgr/3 år	
flygtekniker	47	45 dgr/3 år	Premie utgår för fullgjord tjänstgöring till överfurir anställd före 29 års ålder med 5 000 kr., till överfurir anställd efter 29 års ålder men före 38 års ålder med 4 000 kr. och till överfurir anställd efter 38 års ålder med 2 000 kr.
	55	30 dgr/3 år	

Förslag
till premiesystem för reservanställd personal vid krigsmakten

Kategori	Tjänstgöringsperioder och avgångs- premier (ortsgrupp 4)				Avvikelser i departe- mentspromemorian
	Ålder	Dgr i tjg period	Antal må- nads löner och löne- klass	⁶ premie- belopp	
<i>Officerare (molsv.) Armén</i>					
officer	37	170	4 × A 15	5 980	
	47	150	4 × A 21	8 276	
bataljonsläkare	—	² 230	6 × A 19	11 130	4 × A 19
	47	195	5 × A 23	11 525	4 × A 23
bataljonsveterinär	—	² 230	6 × A 17	9 996	4 × A 17
	47	195	5 × A 23	11 525	4 × A 23
officer i väg- och vattenbyggnadskåren	37	170	4 × A 15	5 980	kategorien ej upptagen i förslaget
	47	150	4 × A 21	8 276	
	55	60	2 × A 21	4 138	
	² 60	20	—		
<i>Marinen</i>					
officer flottan och marinintendenturkåren	—	³ 365	5 × A 15	7 475	perioden 180 dagar perioden 120 dagar
	37	170	4 × A 15	5 980	
	47	150	4 × A 21	8 276	
officer kustartilleriet	37	235	6 × A 15	8 970	
	47	150	4 × A 21	8 276	
marinläkare	—	² 230	6 × A 19	11 130	4 × A 19
	47	195	5 × A 23	11 525	4 × A 23
<i>Flygvapnet</i>					
officer i marktjänst	37	235	6 × A 15	8 970	
	47	150	4 × A 21	8 276	
officer i flygförtjänst, anställd efter 1957	—	⁴ 270	3 × A 15	4 485	
	37	170	4 × A 15	5 980	
	47	150	4 × A 21	8 276	
officer i flygförtjänst, anställd före 1958	37	225	5 × A 15	7 475	kategorien ej upptagen i förslaget
	47	225	5 × A 21	10 345	
meteorolog	37	225	5 × A 19	9 275	
	47	225	5 × A 21	10 345	5 × A 23
flygläkare	—	² 230	6 × A 19	11 130	4 × A 19
	47	195	5 × A 23	11 525	4 × A 23
<i>Underofficerare (molsv.) Armén</i>					
underofficer	37	170	4 × A 11	4 816	
	47	150	4 × A 13	5 372	
tyghantverkare	37	170	4 × A 13	5 372	
	47	150	4 × A 17	6 664	

¹ Tjänstgöringen fördelad på högst fyra år.

² Gäller endast regementsofficer.

³ Första reservtjänstgöring, som fullgöres i en följd.

⁴ Tre obligatoriska repetitionsövningar om 90 dagar vardera under tre på varandra följande år. För varje frivillig repetitionsövning om 90 dagar utgår dessutom premie med två månadslöner i A 15.

⁵ Enligt 1961 års löner.

Kategori	Tjänstgöringsperioder och avgångs- premier (ortsgrupp 4)				Avvikelser i departe- mentspromemorian
	Alder	Dgr i tjg period	Antal må- nads löner och löne- klass	² Premie- belopp	
<i>Marinen</i>					
underofficer, flottan	—	¹ 180	2 × A 11	2 408	perioden 180 dagar .. perioden 120 dagar
	37	170	4 × A 11	4 816	
	47	150	4 × A 13	5 372	
underofficer, kustartilleriet	37	170	4 × A 11	4 816	
	47	150	4 × A 13	5 372	
<i>Flygvapnet</i>					
underofficer i marktjänst	37	170	4 × A 11	4 816	
	47	150	4 × A 13	5 372	
verkmästare — mästare	37	170	4 × A 13	5 372	
	47	150	4 × A 17	6 664	
<i>Underbefül (motsv.) Armén</i>					
armétekniker	37	170	4 × A 10	4 580	
	47	150	4 × A 12	5 092	
<i>Marinen</i>					
högbåtsman	37	180	4 × A 11 ¹	4 816	
<i>Flygvapnet</i>					
överfurir i signaltjänst	37	170	4 × A 11	4 816	
	47	150	4 × A 11	4 816	
flygtekniker	37	170	4 × A 10	4 580	
	47	150	4 × A 12	5 092	

¹ Första reservtjänstgöring, som fullgöres i en följd.² Enligt 1961 års löner